

Spis treści

WPROWADZENIE

1. Ekonomia i prakseologia	1
2. Epistemologiczny problem ogólnej teorii ludzkiego działania	3
3. Teoria ekonomiczna i praktyka ludzkiego działania	6
4. Podsumowanie	8

Część pierwsza *Ludzkie działanie*

I. DZIAŁAJĄCY CZŁOWIEK

1. Działanie celowe a reakcje zwierzęce	9
2. Wstępne warunki ludzkiego działania	11
<i>O szczęściu</i>	12
<i>O instynktach i odruchach</i>	13
3. Ludzkie działanie jako coś danego ostatecznie (<i>as an ultimate given</i>)	14
4. Racjonalność i irracjonalność; subiektywizm i obiektywizm badań prakseologicznych	16
5. Przyczynowość jako warunek działania	18
6. Ja i inni	20
<i>O pożyteczności instynktów</i>	23
<i>Cel ostateczny</i>	24
<i>Człowiek wegetatywny</i>	24

II. EPISTEMOLOGICZNE ZAGADNIENIA NAUK O LUDZKIM DZIAŁANIU

1. Prakseologia a historia	26
2. Formalny i aprioryczny charakter prakseologii <i>Rzekoma odmiennosc logiki człowieka pierwotnego</i>	28
3. Podejście <i>a priori</i> a rzeczywistość	31
4. Zasada indywidualizmu metodologicznego <i>Ja i My</i>	33
5. Zasada metodologicznej pojedynczości (<i>methodological singularism</i>)	36
6. Indywidualne i zmienne cechy ludzkiego działania	38
7. Zakres i specyficzna metoda historii	40
8. Konceptualizacja i rozumienie <i>Historia naturalna i historia człowieka</i>	41
9. O typach idealnych	44
10. Metoda ekonomii	50
11. Ograniczenia pojęć prakseologicznych	55

III. EKONOMIA I BUNT PRZECIW ROZUMOWI

1. Bunt przeciw rozumowi	61
2. Logiczny aspekt polilogizmu	63

3. Prakseologiczny aspekt polilogizmu	65
4. Polilogizm rasowy	71
5. Polilogizm i rozumienie	73
6. W obronę rozumu	75
IV. PIERWSZA ANALIZA KATEGORII DZIAŁANIA	
1. Cele i środki	78
2. Skala wartości	80
3. Skala potrzeb	81
4. Działanie jako wymiana	82
V. CZAS	
1. Czas jako czynnik prakseologiczny	84
2. Przeszłość, teraźniejszość i przyszłość	85
3. Oszczędzanie czasu	86
4. Związki czasowe między działaniami	87
VI. NIEPEWNOŚĆ	
1. Niepewność i działanie	90
2. Znaczenie prawdopodobieństwa	91
3. Prawdopodobieństwo klas	92
4. Prawdopodobieństwo zdarzeń jednostkowych	94
5. Liczbowe przedstawienie prawdopodobieństwa zdarzeń jednostkowych	97
6. Zakład, hazard, gra	99
7. Przewidywanie prakseologiczne	101
VII. DZIAŁANIE W ŚWIECIE	
1. Prawo użyteczności krańcowej	102
2. Prawo przychodów	109
3. Praca jako środek	112
<i>Praca dająca gratyfikację bezpośrednią i praca dająca gratyfikację pośrednią</i>	117
<i>Twórczy geniusz</i>	119
4. Produkcja	120
Część druga	
<i>Działanie w społeczeństwie</i>	
VIII. SPOŁECZEŃSTWO	
1. Współpraca między ludźmi	123
2. Krytyka holistycznej i metafizycznej koncepcji społeczeństwa	125
<i>Prakseologia i liberalizm</i>	132
<i>Liberalizm i religia</i>	133
3. Podział pracy	135
4. Prawo asocjacji Ricarda	136
<i>Częste błędy wiążące się z prawem asocjacji</i>	138
5. Skutki podziału pracy	141

6. Jednostka w społeczeństwie	142
<i>Bajka o mistycznej wspólnotcie</i>	143
7. Wielkie Społeczeństwo	145
8. Instynkt agresji i niszczenia	147
<i>Błędy popełniane we współczesnych naukach przyrodniczych, zwłaszcza przez darwinizm</i>	150
IX. ROLA IDEI	
1. Ludzki rozum	153
2. Światopogląd i ideologia	154
<i>Walka z błędami</i>	159
3. Ideologia, władza, przemoc, rządzenie	162
<i>Tradycjonalizm jako ideologia</i>	165
4. Meliorizm i idea postępu	166
X. WYMIANA W SPOŁECZEŃSTWIE	
1. Wymiana autystyczna i wymiana między ludźmi	168
2. Związki oparte na kontrakcie i związki oparte na hegemonii	169
3. Działanie oparte na kalkulacji	172
Część trzecia	
<i>Kalkulacja ekonomiczna</i>	
XI. OCENA WARTOŚCI BEZ KALKULACJI	
1. Gradacja środków	174
2. Fikcja barteru w elementarnej teorii wartości i cen	175
<i>Teoria wartości i socjalizm</i>	178
3. Problem kalkulacji ekonomicznej	179
4. Kalkulacja ekonomiczna i rynek	182
XII. SFERA KALKULACJI EKONOMICZNEJ	
1. Charakter zapisów księgowych	184
2. Granice kalkulacji ekonomicznej	186
3. Zmienność cen	189
4. Stabilizacja	190
5. Korzenie idei stabilizacji	194
XIII. KALKULACJA PIENIĘŻNA JAKO NARZĘDZIE DZIAŁANIA	
1. Kalkulacja pieniężna jako metoda myślenia	198
2. Kalkulacja ekonomiczna i nauka o ludzkim działaniu	199
Część czwarta	
<i>Katalaktyka lub ekonomia społeczeństwa rynkowego</i>	
XIV. PRZEDMIOT I METODA KATALAKTYKI	
1. Określenie granic problematyki katalaktycznej	201

<i>Negowanie ekonomii</i>	203
2. Metoda konstrukcji myślowych	204
3. Czysta gospodarka rynkowa	206
<i>Maksymalizacja zysków</i>	207
4. Gospodarka autystyczna	211
5. Stan spoczynku i gospodarka jednostajnie funkcjonująca	211
6. Gospodarka stacjonarna	217
7. Integracja funkcji katalaktycznych	218
<i>Funkcja przedsiębiorcy w gospodarce stacjonarnej</i>	221
XV. RYNEK	
1. Charakterystyka gospodarki rynkowej	223
2. Dobra kapitałowe i kapitał	225
3. Kapitalizm	229
4. Suwerenność konsumentów	234
<i>Metaforyczne zastosowanie słownictwa związanego z władzą polityczną</i>	235
5. Konkurencja	237
6. Wolność	242
7. Nierówność zamożności i dochodów	249
8. Zysk i strata przedsiębiorcy	250
9. Zyski i straty przedsiębiorcy w rozwijającej się gospodarce	254
<i>Moralne potępienie zysku</i>	259
<i>Kilka uwag na temat rzekomej zmory podkonsumpcji oraz tezy o sile nabywczej</i>	260
10. Organizatorzy, menedżerowie, technicy i biurokraci	262
11. Proces selekcji	268
12. Jednostka i rynek	271
13. Propaganda komercyjna	275
14. „Volkswirtschaft” (Gospodarka narodowa)	277
XVI. CENY	
1. Proces kształtowania się cen	281
2. Ocena wartości i wycena	284
3. Ceny dóbr wyższych rzędów	286
<i>Ograniczenia wyceny czynników produkcji</i>	290
4. Rachunek kosztów	291
5. Katalaktyka logiczna a katalaktyka matematyczna	300
6. Ceny monopolowe	306
<i>Matematyczne ujęcie teorii cen monopolowych</i>	322
7. Reputacja firmy	323
8. Monopol po stronie popytu	327
9. Wpływ cen monopolowych na konsumpcję	328
10. Dyskryminacja cenowa stosowana przez sprzedawcę	331
11. Dyskryminacja cenowa stosowana przez nabywcę	333
12. Związki cenowe	334

13. Ceny i dochód	335
14. Ceny i produkcja	336
15. Mrzonka cen nierynkowych	337
XVII. WYMIANA POŚREDNIA	
1. Środki wymiany i pieniądź	340
2. Uwagi na temat niektórych rozpowszechnionych błędów	340
3. Popyt na pieniądź i podaż pieniądza	342
<i>Epistemologiczne znaczenie teorii pochodzenia pieniądza</i>	
<i>Carla Mengera</i>	346
4. Określenie siły nabywczej pieniądza	348
5. Problem Hume'a i Milla a siła napędowa pieniądza	355
6. Zmiany siły nabywczej pieniądza wywołane czynnikami	
pieniężnymi oraz sytuacją na rynku dóbr	357
<i>Inflacja i deflacja; inflacjonizm i deflacionizm</i>	360
7. Kalkulacja pieniężna a zmiany siły nabywczej pieniądza	361
8. Przewidywanie oczekiwanych zmian siły nabywczej pieniądza	363
9. Specyficzna wartość pieniądza	364
10. Znaczenie relacji pieniężnej	366
11. Substytuty pieniądza	368
12. Ograniczenia emisji fiducjarnych środków płatniczych	370
<i>Uwagi na temat dyskusji o wolnej bankowości</i>	378
13. Wielkość i struktura zasobów gotówkowych	381
14. Bilans płatniczy	383
15. Kursy dewizowe	385
16. Stopy procentowe i relacja pieniężna	390
17. Wtórne środki wymiany	393
18. Inflacjonistyczna interpretacja historii	396
19. Standard złota	400
<i>Międzynarodowa współpraca monetarna</i>	404
XVIII. DZIAŁANIE W CZASIE	
1. Perspektywa w ocenie okresów czasowych	408
2. Preferencja czasowa jako istotny czynnik działania	411
<i>Uwagi na temat rozwoju teorii preferencji czasowej</i>	415
3. Dobra kapitałowe	417
4. Okres produkcji, czas oczekiwania i okres zabezpieczenia	420
<i>Wydłużenie okresu zabezpieczenia poza spodziewaną</i>	
<i>długość życia działającego człowieka</i>	424
<i>Przykłady zastosowania teorii preferencji czasowej</i>	424
5. Zamiennność dóbr kapitałowych	427
6. Wpływ przeszłości na działanie	430
7. Akumulacja, utrzymanie i konsumpcja kapitału	436
8. Mobilność inwestora	439
9. Pieniądź i kapitał; oszczędności i inwestycje	442

XIX. PROCENT

1. Zjawisko procentu	445
2. Procent pierwotny	446
3. Wysokość stóp procentowych	452
4. Procent pierwotny w zmieniającej się gospodarce	453
5. Obliczanie procentu	455

XX. PROCENT, EKSPANSJA KREDYTOWA I CYKL KONIUNKTURALNY

1. Problemy	457
2. Składnik rynkowej stopy procentowej związany z przedsiębiorczością	458
3. Ażio cenowe jako składnik rynkowej stopy procentowej brutto	460
4. Rynek kredytowy	463
5. Wpływ zmian w relacji pieniężnej na procent pierwotny	465
6. Wpływ inflacji i ekspansji kredytowej na rynkową stopę procentową brutto	467
<i>Rzekoma możliwość wyeliminowania depresji przez wprowadzenie rządów totalitarnych</i>	479
7. Wpływ deflacji i ograniczenia kredytu na rynkową stopę procentową brutto	479
<i>Różnica między ekspansją kredytową a zwykłą inflacją</i>	483
8. Pieniężna (oparta na kredycie fiducjarnym) teoria cyklu koniunkturalnego	484
9. Wpływ cyklu koniunkturalnego na gospodarkę rynkową	487
<i>Rola niewykorzystanych czynników produkcji w pierwszych etapach boomu</i>	490
<i>Błędy niepieniężnych wyjaśnień cyklu koniunkturalnego</i>	492

XXI. PRACA I PŁACE

1. Praca introwersyjna i ekstrawersyjna	498
2. Radość i znużenie związane z pracą	499
3. Płace	503
4. Bezrobocie katalaktyczne	507
5. Płace brutto i płace netto	510
6. Płace i środki utrzymania	511
<i>Porównanie historycznego wyjaśnienia stawek płac i teorematu regresji</i>	517
7. Wpływ przykrości pracy na podaż pracy	518
<i>Uwagi na temat rozpowszechnionej interpretacji „rewolucji przemysłowej”</i>	523
8. Wpływ zmienności rynku na stawki płac	529
9. Rynek pracy	530
<i>Praca zwierząt i niewolników</i>	533

XXII. POZALUDZKIE PIERWOTNE CZYNNIKI PRODUKCJI

1. Ogólne uwagi dotyczące teorii renty	540
2. Czynnik czasu w wykorzystaniu ziemi	542

3. Ziemia submarginalna	544
4. Ziemia jako przestrzeń działania	545
5. Ceny ziemi	546
<i>Mit ziemi</i>	547
XXIII. DANE RYNKU	
1. Teoria i dane	549
2. Rola władzy	550
3. Historyczna rola wojny i podboju	552
4. Realny człowiek jako datum	553
5. Okres dostosowania	554
6. Granice praw własności oraz zagadnienie kosztów zewnętrznych i korzyści zewnętrznych	556
<i>Korzyści zewnętrzne związane z twórczością intelektualną</i>	561
<i>Przywileje i quasi-privileje</i>	563
XXIV. ZGODNOŚĆ I KONFLIKT INTERESÓW	
1. Ostateczne źródło zysku i straty na rynku	564
2. Ograniczenie liczby dzieci	566
3. Harmonia „dobrze pojętych” interesów	571
4. Własność prywatna	579
5. Konflikty naszych czasów	580
Część piąta	
<i>Współpraca społeczna bez rynku</i>	
XXV. KONSTRUKCJA MYŚLOWA SPOŁECZEŃSTWA SOCJALISTYCZNEGO	
1. Historyczne pochodzenie idei socjalizmu	584
2. Doktryna socjalizmu	588
3. Prakseologiczny charakter socjalizmu	589
XXVI. NIEMOŻNOŚĆ KALKULACJI EKONOMICZNEJ W SOCJALIZMIE	
1. Problem	591
2. Dawne, nieudane próby zrozumienia problemu	593
3. Najnowsze propozycje dotyczące kalkulacji ekonomicznej w socjalizmie	595
4. Metoda prób i błędów	596
5. Quasi-rynek	597
6. Równania różniczkowe ekonomii matematycznej	601
Część szósta	
<i>Skrepowana gospodarka rynkowa</i>	
XXVII. RZĄD I RYNEK	
1. Koncepcja trzeciego systemu	605
2. Interwencja	606
3. Wytyczenie granic funkcji rządu	608

4. Prawość jako podstawowa norma w działaniach jednostki	612
5. Znaczenie „laissez faire”	616
6. Bezpośrednia ingerencja rządu w konsumpcję	618
<i>Korupcja</i>	620
XXVIII. INGERENCJA PRZEZ OPODATKOWANIE	
1. Podatek neutralny	622
2. Podatek totalny	623
3. Fiskalne i nefiskalne cele opodatkowania	624
4. Trzy rodzaje interwencjonizmu podatkowego	626
XXIX. RESTRYKCJE DOTYCZĄCE PRODUKCJI	
1. Natura restrykcji	627
2. Cena restrykcji	628
3. Restrykcje jako przywilej	631
4. Restrykcje jako system gospodarczy	637
XXX. INGERENCJA W STRUKTURĘ CEN	
1. Rząd i autonomia rynku	640
2. Reakcja rynku na ingerencję rządu	643
<i>Uwagi na temat przyczyn upadku starożytnych cywilizacji</i>	647
3. Płace minimalne	649
<i>Katalaktyczne aspekty ruchu związkowego</i>	656
XXXI. MANIPULACJA PIENIĄDZEM I KREDYTEM	
1. Rząd i obieg pieniędzy	659
2. Interwencjonistyczny aspekt przepisów o prawnym środku płatniczym	661
3. Ewolucja współczesnych metod manipulacji obrotem pieniężnym	663
4. Cele dewaluacji	666
5. Ekspansja kredytowa	670
<i>Mrzonka polityki antycyklicznej</i>	674
6. Kontrola kursów walutowych i dwustronne umowy handlowe	676
XXXII. KONFISKATA I REDYSTRYBUCJA	
1. Filozofia konfiskaty	678
2. Reforma rolna	679
3. Opodatkowanie jako konfiskata	679
<i>Opodatkowanie konfiskacyjne i ryzyko</i>	682
XXXIII. SYNDYKALIZM I KORPORACJONIZM	
1. Idea syndykalizmu	685
2. Błędy syndykalizmu	686
3. Elementy syndykalistyczne w modnych koncepcjach polityki gospodarczej	687
4. Socjalizm gildyjny i korporacjonizm	688
XXXIV. EKONOMIA WOJNY	
1. Wojna totalna	693
2. Wojna i gospodarka rynkowa	696

3. Wojna i autarkia	699
4. Bezsens wojny	701

XXXV. ZASADA DOBROBYTU PRZECIW ZASADZIE RYNKU

1. Argumenty przeciw gospodarce rynkowej	703
2. Ubóstwo	704
3. Nierówność	709
4. Brak bezpieczeństwa	718
5. Sprawiedliwość społeczna	719

XXXVI. KRYZYS INTERWENCJONIZMU

1. Skutki interwencjonizmu	721
2. Wyczerpanie funduszu rezerwowego	721
3. Koniec interwencjonizmu	724

Część siódma

Miejsce ekonomii w społeczeństwie

XXXVII. NIEOKREŚLONY CHARAKTER EKONOMII

1. Wyjątkowość ekonomii	727
2. Ekonomia i opinia publiczna	728
3. Złudzenia dawnych liberałów	729

XXXVIII. MIEJSCE EKONOMII W EDUKACJI

1. Studia ekonomiczne	731
2. Ekonomia jako zawód	732
3. Prognozowanie jako zawód	734
4. Ekonomia i uniwersytety	735
5. Szkolnictwo powszechne i ekonomia	738
6. Ekonomia i obywatel	739
7. Ekonomia i wolność	740

XXXIX. EKONOMIA I PODSTAWOWE ZAGADNIENIA LUDZKIEJ EGZYSTENCJI

1. Nauka i życie	742
2. Ekonomia i sądy wartościujące	743
3. Poznanie ekonomiczne i ludzkie działanie	745

Indeks nazwisk	747
Indeks rzeczowy	751